

ligons Aizputes ciema „Grāvkalnos” betona un dzelzsbetona izstrādājumu izgatavošanai. SCO rūpnieciskās ražošanas iecirknis nodrošināja organizācijai nepieciešamās konstrukcijas, tai skaitā arī galdniecības izstrādājumus un metāla konstrukcijas. 1983. gadā tika izveidots santehniko darbu iecirknis. Notika arī noliktavu un citu ražošanai nepieciešamo būvju celtniecība un rekonstrukcija.

Organizācijas tehniskā nodrošinājuma pieaugumu no 1963. līdz 1987. gadam raksturo sekojoši skaitļi: autotransporta līdzekļu vienību skaits 1963. gadā bija sešas vienības, 1987. gada janvārī – 86 vienības, tai skaitā 27 specmašīnas; celtniecības mašīnu 1963. gadā nebija vispār, 1987. gada janvārī tie jau bija astoņi buldozeri, deviņi ekskavatori, deviņi autoceltņi, greideris, autopacēlājs un 13 traktoru.

Laikā no 1968. līdz 1986. gadam organizācijas strādājošo vajadzībām tika uzceltas septiņas labiekārtotas dzīvojamās mājas Grobiņā un viena Aizputē – kopā ar 269 dzīvokļiem.

Liepājas SCO no 1957. līdz 1998. gadam vadījuši deviņi valdes priekšsēdētāji, visilgāk uzņēmumu vadījuši Vilis Ozols (1965–1973) un Roberts Jakušonoks (1979–1998). Šajā laikā strādāja četri galvenie inženieri, visilgāk Eduards Guzikāts (1964–1972) un Andris Pāvils (1972–1998).

Aprakstā izmantota Liepājas SCO 1987. gadā izdotā brošūra

Janušonoks Roberts dzimis 1947. gada 19. janvārī. 1970. gadā viņš pabeidza studijas Rīgas Politehniskajā institūtā un ieguva inženiera celnieka kvalifikāciju. Pēc studijām sekoja dienests padomju armijas Ļeņingradas kara apgabalā, kur divus gadus viņš bija rotas komandiera vietnieks un būvdarbu vadītājs. Pēc dienesta armijā R. Janušonoks strādāja vispirms Ogres PMK par darbu vadītāju, pēc tam Valkas PMK par galveno inženieri. Laikā no 1974. līdz 1979. gadam R. Janušonoks strādāja par galveno inženieri Alūksnes SCO. No 1979. līdz 1992. gadam viņš bija Liepājas SCO valdes priekšsēdētājs, pēc privatizācijas līdz 1998. gadam – a/s „Būvmeistars” valdes priekšsēdētājs.

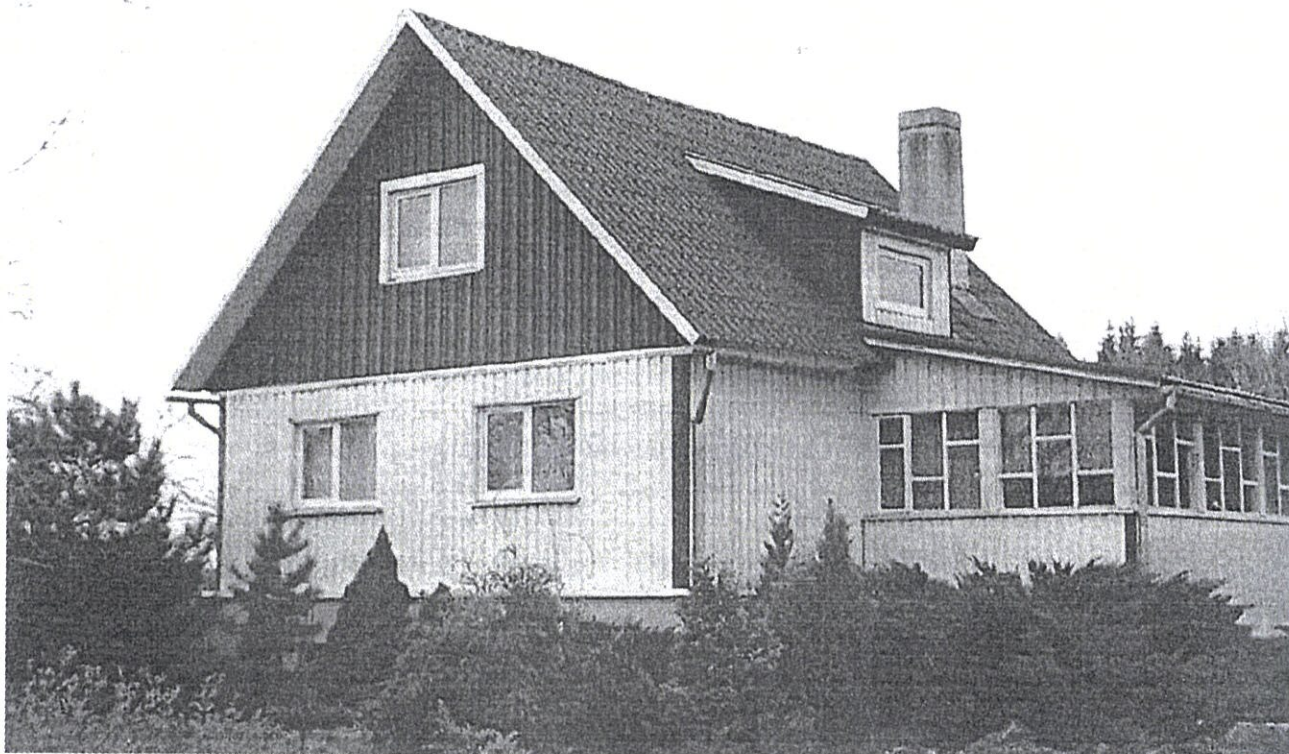
Līvānu māju būvniecības kombināts

1978. gads

Lai apmierinātu kolhozu un sovhozu pieaugošo pieprasījumu pēc industriālām viendzīvokļa mājām būvniecībai lauku apvidos, galvenokārt ciematos, 70. gados Līvānos ar skandināvu palīdzību tika uzbūvēts eksperimentālais Māju būves kombināts. Tā cehos izgatavoja logus un durvis, kāpņu elementus, kokskaidu plāksnes; no plāksnēm gatavoja paneļus ārsienām un iekšsienām, kā arī pārsegumu un jumta paneļus un kāpņu elementus. Palīgrāzotnēs gatavoja gatavus sakausētus linoleja paklājus pēc istabu izmēriem, bet materiāli tehniskās komplektācijas struktūrvienībā komplektēja elektroinstalācijas, santehnikas un apdares materiālus katrai mājai. Vecumnieku dzelzsbetona izstrādājumu rūpnīcā izgatavoja dzelzsbetona skursteņu blokus, vēlāk arī keramzītbetona ārsienas paneļus dažām māju modifikācijām. Māju centrālā apkure nodrošināja pagrabos iebūvēti šķidrā kurināmā katli, kurināmo dīzeļdegvielu uzglabāja ārpus mājām izbūvētos pazemes rezervuāros. Māju tipveida projektus izstrādāja pieredzējuši projektēšanas institūta „Lauku projekts” arhitekti un inženieri.

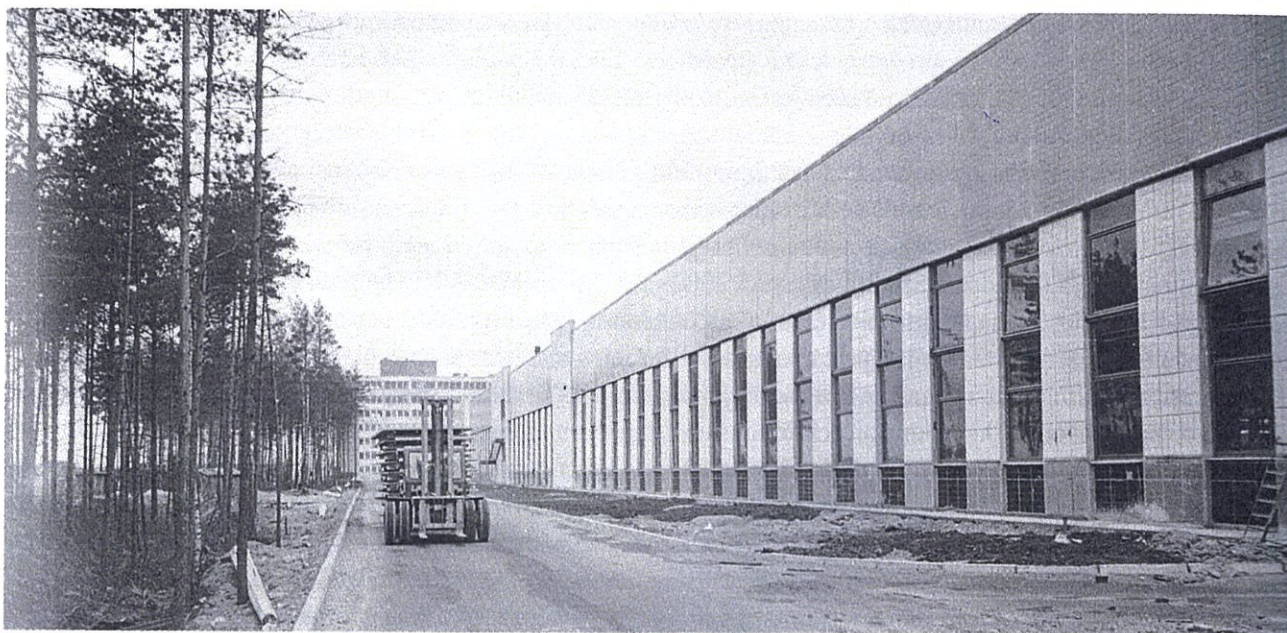
Kombināts spēja ik gadu saražot vairāk nekā 2000 māju komplektu. Māju pamatu (pagrabstāvu), ārējo tīklu – kanalizācijas, ūdensvada, elektropieslēguma, piebraucamo ceļu, degvielas tvertņu – izbūvi un citu labiekārtojuma elementu ierīkošanu parasti veica pasūtītāju izvēlētas vietējās būvorganizācijas (SCO).

Lai optimizētu māju ražošanas un būvniecības procesu, 1987.-1988. gadā uz kombināta struktūrvienību bāzes tika izveidots Republikāniskais projektēšanas un māju būvniecības trests. Tā sastāvā iekļāva māju ražotāju (kombinātu), projektētāju biroju (nodarbojās ar māju piesaisti), ražošanas un materiāli tehniskās komplektācijas pārvaldi, sešas pārvietojamās mehāniskās kolonnas (SPMK) – Līvānu, Maltas, Smiltenes, Ogres, Jelgavas un Kuldīgas autotransporta parku. Tresta pārvaldes struktūras nodrošināja operatīvāku ražošanas plānošanu un vadību, kompaktāk strādāja ar ražošanas jaudu palielināšanu, aktīvāk nodarbojās ar māju modifikāciju paplašināšanu un esošo risinājumu pilnveidošanu. Ap 80. gadu beigām praktiski bija apzinātas tās problēmas, kas piemita šīm mājām, un tika intensīvi strādāts pie to novēršanas. Ja 70. gadu beigās ražoja mājas bez īpašām higiēniskām kvalitātēm un bez paplašinātas ārsienas risinājumu izvēles, tad ap 1990. gadu būvnieku rīcībā bija

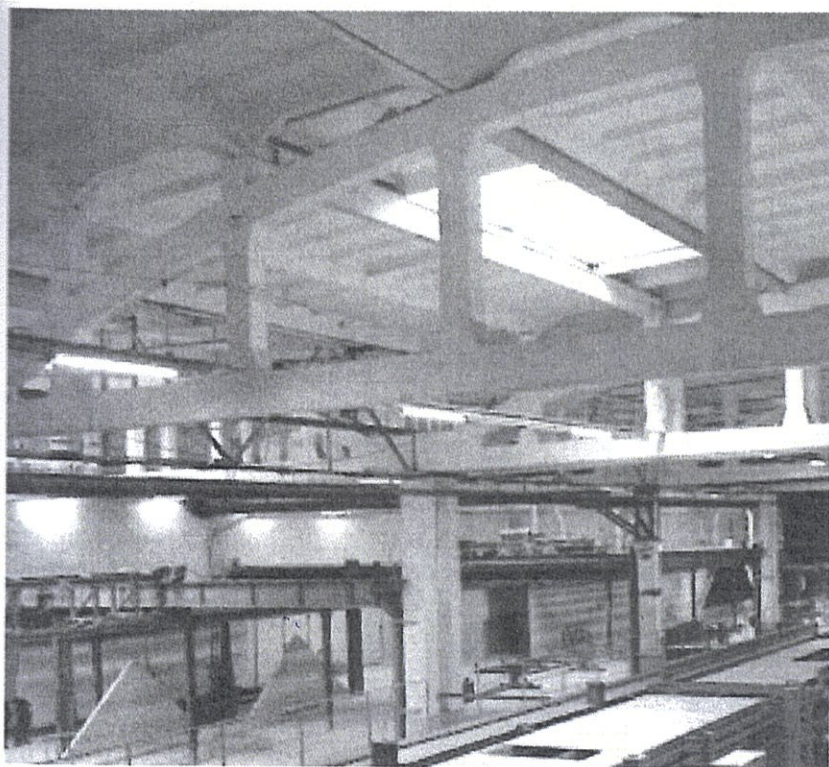

1990. gadā izstādes „Habitat-90” ietvaros Suntažos uzbūvētā „Līvānu māja”

plašs māju modifikāciju spektrs ar būtiski uzlabotiem higiēniskiem parametriem – formaldehīda izdalījumus samazinošiem risinājumiem. Ar šo problēmu ļoti aktīvi strādāja Koksnes ķīmijas institūta laboratorija A. G. Kreitusa vadībā. Tika izstrādāti absorbējošie sastāvi, ar kuriem pārklātās sienu un pārsegumu paneļu iekšējās virsmas vairs aktīvi neizdalīja formaldehīdu. Māju ārsienu ārējā apdarē pilnīgi atteicās no azbestcements plākšņu apšuvuma, plaši tika pielietots ķieģeļu apmūrējums. Ārsienām sāka izmantot keramzītbetona paneļus; tika uzsākta monolītā keramzītbetona ārsienu māju būve – veidņu komplektus šādu māju būvei izgatavoja Līvānu būvmateriālu (ķieģeļu) rūpnīcā. Jumtu iesegumam izstrādāja variantus ar māla kārņiņiem. 1990. gadā Suntažos izstādes „Habitat-90” ietvaros tika uzbūvēta māja ar profilskārda apšuvumu, ko var aplūkot vēl šodien. Galvenie māju pasūtītāji bija Latvijas lauku lieluzņēmumi – kolhozi un sovhozi. Daudz šādu māju

Līvānu eksperimentālā māju būves kombināta korpuss, 1978. gads
foto no LVKFFDA fondiem, autors A. Subhankulovs

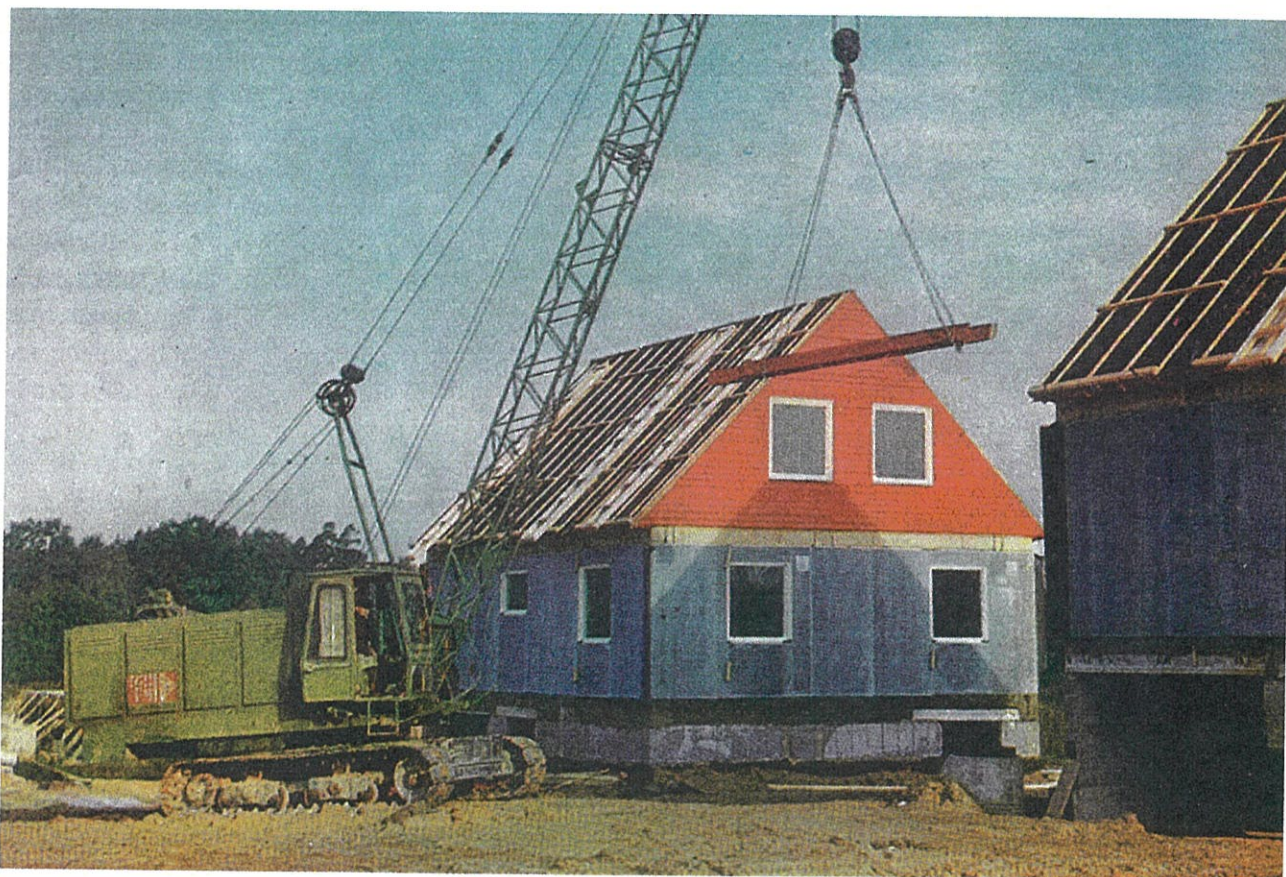
*Līvānu eksperimentālā māju būves kombināta ēku montāžas cehs,
1977. gada decembris
foto E. Fadejevs*

mājas konstrukcijas samontēja, ierīkoja instalāciju un veica pilnu apdares ciklu vienas nedēļas laikā – šāda māja praktiski bija gatava apdzīvošanai.

uzbūvēts Pierīgā – Ādažos, Mārupē, Garkalnē, Salaspilī, pie Ogres, Ķegumā, Lielvārdē, pie Jelgavas, Dobelē, Kalnciemā, Kuldīgas pusē, Latgalē. Daļa māju tika būvētas ārpus Latvijas – pat Sahalīnā un Kaukāzā –, piemēram, 1991. gadā pēc VFR pasūtījuma daudz māju uzbūvēts Vladikaukāzā no Austrumvācijas izvedamās padomju armijas virsnieku ģimeņu izmitināšanai. Tāpat daudz māju uzbūvēts Armēnijā Spitakas zemestrīces seku likvidēšanas ietvaros. Uz attālajiem reģioniem mājas tika transportētas pa dzelzceļu, šim nolūkam kombināta teritorijā bija ierīkots dzelzceļa atzars. To izmantoja arī būvmateriālu pievešanai. 80. gadu beigās pašu spēkiem ik gadu tika būvēts ap 800 māju. Lai nodrošinātu labu kvalitāti un augstus būvniecības tempus, regulāri tika rīkoti māju būvniecības konkursi. Pie iepriekš izbūvēta nulles cikla un gatavas ārējās infrastruktūras šādos konkursos labākās būvbrigādes

1990. gadā Ādažos, Rīgas ielā uzbūvētās Līvānu mājas

Līvānu ēku būves kombināta mājas montāža

Redzamākie māju būves tresta tā laika speciālisti bija tresta pārvaldnieks būvinženieris Verners Veide, galvenais inženieris Guntis Līcītis, ražošanas vadītājs Ojārs Rībenis, kombināta direktors Andris Kozlovskis. Lielu darbu šo māju būvniecības attīstībā ieguldījis būvinženieris Ilgvars Niedols.

Sakarā ar Latvijas politiskās izvēles maiņu un kursu uz sociāli ekonomiskās formācijas nomaiņu no sociālisma uz kapitālismu, kā arī ekonomisko sabrukumu pārejas periodā, pieprasījums pēc šī produkta – Līvānu mājām – izzuda, un 1993. gadā uzņēmums pārtrauca savu darbību.

Guntis Līcītis

Līvānu ēku būves kombināta mājas Kuldīgas rajonā